

Részletek
Napoleon Code civile
c. törvénykönyvéből

II. FEJEZET.

A polgári jogok elvesztéséről.

I. SZELEVÉNY.

A polgári jogok elvesztéséről a francia állam polgárság elvesztése folytán.

17. A francia polgárság elvesz 1. a külföldön nyert honosítás folytán; 2. külföldi kormánytól valamely közhivatalnak elfogadása folytán, ha az a császár engedélye nélkül történt; 3. végre minden külföldön történt letelepedés következtében, melynél a visszatérési szándok nincs meg. — Keskedelmi czéltől történő megletelepedés soha, nem tekinthető visszatérési szándoknélkülinek.

18. A mely francia francia állampolgárságát elvesztette, mindenkor visszanyerheti azt, ha császár jóváhagyásával Franciaországba visszatér, kijelentvén, hogy állandóan honn akar maradni, és hogy lemond minden a francia törvénnyel ellenkező megkülönböztetésről.

19. A mely francia nő külföldivel lép házasságra, férje állapotát követi. — Ha özvegységre jut, visszanyeri francia minőségét, hogyha Franciaországban telepedik meg, vagy ha a császár jóváhagyásával tér ide vissza, kijelentvén, hogy állandóan itt akar maradni.

20. Azon egyének, kik a 10. 18. és 19. cikkeiben érintett esetekben nyerik vissza a francia polgárságot, nem érvényesíthetik azt azon föltételek teljesítése előtt, melyek e cikkeikben elbök szabvány, és csupán azért, hogy az ezen időponttól fogva részökre megnyílt jogokat gyakorolhassák.

21. Azon francia, ki a császár jóváhagyása nélkül külföldi katonai szolgálatba lép vagy külföldi katonai testület tagjává lesz, elveszti francia állam-

polgárságát. — Az ilyen csak a császár engedélye mellett térhet vissza Franciaországba és francia polgárságát csak azon föltételek teljesítése után nyerheti vissza, melyek a külföldinek szabvány a végre elhbe, hogy állampolgárrá lehessen; mind ennél fen tartván a büntetőtörvény által azon franciaikra ki mondott büntetéseket, a kik hazájok ellen fegyvert viseltek vagy viselni fognak.

II. SZELEVÉNY.

A polgári jogok elvesztéséről birói ítélet folytán.

22. Oly büntetéseket tartalmazó ítéletek, melyeknek hatása abban áll, hogy az elmarasztalt minden alább elősorolt jogokból részestüléstől megfosztatik, polgári halált vonnak maguk után.

23. A természetes halálra való ítélet polgári halált von maga után.

24. A többi élethosszigan tartó testi büntetés csak akkor eredményez polgári halált, ha a törvény e hatályt azzal összeköti. 3)

25. A polgári halál folytán elveszi az elmarasztalt mind azon vagyonihozi tulajdonjogát, a mivel birt: öröksége megnyílik örökösei előtt, kikre vagyona ugy száll, mintha ő természetes halállal és végrendelet nélkül halt volna meg. — Többé sem nem örökösödhetik, sem öröködési ezimen nem ruházhajja át azon vagyont, a mit ezután szerzett. — Javairól sem egészben sem részben nem rendelkezhetik élők közötti ajándékozás vagy végrendelet utján, sem e ezimen nem fogadhat el semmit, ha csak nem élmezésének okáért. — Nem nevezhető ki gyámnoknak, sem a gyámságra vonatkozó intézkedésekben nem vehet részt. — Ünnepeélyes vagy hiteles okiratban mint tanu nem fordulhat

elő, sem tanúságtétel végett nem bocsáttathatik a törvényszék elbe. — A törvényszék előtt nem léphet föl sem panaszolt sem panaszló gyanánt másként, mint valamely különös gondnok nevében és helyettesítése mellett, kit melléje azon törvényszék nevez ki, a mely elbe az ügy vitetett. — Képtelen oly hazasságra lépni, melynek valamely polgári hatálya volna. — Az általa előbb kötött házasság minden polgári hatálya alul fel van oldva. — Hitvestársa és örökösei, a mennyiben egyiket vagy másikat illeti, gyakorolhatják azon jogokat és vihetik azon ügyeket, melyek előttök az ő természetes halála folytán megnyíltak volna.

26. A védelem melletti elmarasztalás polgári halált csak a végrehajtás napjától fogva vonz maga után, legyen ez akár valódi, akár jelképi.

27. A makacsságból elmarasztalások polgári halált csak azon öt év eltelével vonnak maguk után, melyek a bírói ítélet jelképi végrehajtása után következnek, és azalatt megjelenhetnek az elmarasztalt.

28. A makacsságból elmarasztalnak kizárólag azon öt év alatt, vagy míg ez időszak alatt meg nem jelennek, vagy el nem fogatnak, a polgári jogok gyakorlásából. — Javaiuk úgy igazgattatnak és jogaik úgy gyakoroltatnak, mint a távollévőkéi.

29. Ha a makacsságból elmarasztalt a végrehajtás napjától számított öt év alatt önkényt megjelenik, vagy ez időszak alatt elfogatik és fogságra vettetik, az ítélet törvényszerint megsemmisítettik; a vádlott visszahelyeztetik javainak birtokába; új ítélet hozatik fölötte; és ha az új ítélet folytán ugyanazon büntetés vagy más oly büntetés szabatik rá, mely hasonlólag polgári halált von maga után, azért ennek csak a második ítélet végrehajtásának napjától fogva lesz helye.

30. Ha azon makacsságból elmarasztalt, a ki csak az öt év lefolytával jelenik meg vagy vettetik fogságra, az új ítélet által fölmentetik, avagy csak oly büntetéssel fenytetik, mely nem von maga után polgári halált, az a jövőre nézve teljesen viszszalép polgári jogaiba, és pedig azon naptól fogva, mikor a törvényszék előtt megjelenik; a multra nézve azonban megtartja az első ítélet azon hatályait, melyeket a polgári halál azon időköz alatt eredményezett, mely az öt év lefolyta után a törvényszék előtti megjelenéséig eltelt.

31. Ha a makacsságból elmarasztalt az öt évi kegyelmi idő alatt meghal, a nélkül, hogy megjelent, avagy elfogatott és elzáratott volna, akkor úgy tekintetik, mintha jogainak teljes birtokában halt volna meg. A makacsságból elmarasztalás törvényszerint megsemmisítettik, fenntartván azonban annak polgári része iránti keresetet, mely az elmarasztalt örökösei ellen csak polgári uton indítható.

32. A büntetés elévülése semmi esetben sem helyezi vissza az elmarasztaltat polgári jogaiba a jövőre nézve.

33. Az elmarasztaltnak a bekövetkezett polgári halál után szerzett javai és az, a minek természetes halála napján birtokában van, a háramlási jognál fogva az államra szállnak. — A számszámának mindazonáltal jogában áll, hogy az elmarasztalt özvegyének, gyermekeinek vagy szüleinek részére olyatán intézkedéseket tehessen, a melyeket neki az emberesség sugall.

204. A gyermekeknek születik ellen nincs keresetök a kiállítás vagy más ellátás iránt.

205. A gyermekek tartoznak szüleiket s más felmenő rokonokat táplálni, ha azoknak arra szükség van.

206. Ugyanazon körülmények közt a vők és menyek szintén tartoznak táplálni ipjokat és napákat; megszűnik azonban e kötelezettség, 1. ha a napa új házasságra lép; 2. ha azon házastárs, ki a sógorsági kapcsolatot képezte, és ennek a másik féllel való házasságából származott gyermekek elhalnak.

207. E szabályokból eredő kötelezettségek viszonosak.

208. A tartás csak az azt igénylő szükségéhez és az adni tartozó vagyonához képest ítélhető meg.

209. Ha a tápláló vagy táplált oly helyzetbe jut, hogy az egyik nem adhat többé, vagy a másiknak részben vagy egészben nincs rá szüksége, a tartás aluli fölmentést vagy annak lejjebbzállítását kívánhatja.

210. Ha a tartást adni tartozó bebizonyítja, hogy ő a tartási költiséget nem képes fizetni, a bíróság a felel meggyőződésén, azt rendelheti, hogy fogadja házába, és ott táplálja és segítse azt, a kinek tartást adni köteles.

211. A bíróság dönti el továbbá azt is, hogy, ha az atya vagy anyja arra ajánlkoznak, hogy azon fiókat, kinek tartást adni kötelesek, házukba fogadják s ott tartják, ez esetben fölmenthetők-e a tartási költiségek fizetése alul?

VI. FEJELET.

A házastársak kölcsönös jogairól és kötelezettségeiről.

212. A házastársak egymásnak hűséggel, segítségvel és istápolással tartoznak.

213. A férj nejének oltalommal, a nő pedig férjének engedelmisséggel tartozik.

214. A nő tartozik férjével együttlakni és azt mindenhová követni, hol az megtelepedni jónak látja: a férj köteleztetik nejét elvállalni és annak az ő vagyonához és állapotához képest minden élet-szükségletét fedezni.

215. A nő nem léphet föl a bíróság előtt férje jóváhagyása nélkül, habár közkereskedőnő is vagy nem él férjével közösségben, vagy elkülönözve bírják vagyonukat.

216. Nem kívánatik meg a férj jóváhagyása, ha a nő ellen bünrádi vagy rendőri kereset indíttatik.

217. A nő, habár nem közös vagy elkülönözött javakkal bír is, azért sem ingyenes sem terhes szerződés után semmit el nem ajándékozhat, el nem idegeníthet, el nem zálogosíthat, nem szerezhet a férj együttműködése nélkül az okiratnál vagy írott beleegyezése nélkül.

218. Ha a férj megtagadja nejétől az engedélyt, akkor annak, hogy a bíróság előtt fölléhesen, a bíró adhat engedélyt.

219. Ha a férj nejétől valamely szerződés megkötésére az engedélyt megtagadja, akkor a nő férjét a közös lakhely kerületének első folyamodásu bírósága elbe idézheti, a mely a férjét meghallgatván vagy kellőleg idézvé a tanácsterembe, az engedélyt megadhatja vagy megtagadhatja.

220. Ha a nő közkereskedőnő, akkor férje

jóváhagyása nélkül is kötelezheti magát kereskedelmi ügyekben; és a fentebbi esetben férjét is kötelezi, ha nagyon közösségben élnek. — Nem tekintetik közkereskedőnek, ha férje tizletéből csak egyes árucikket ad el, hanem csak akkor, ha külön tizlete van.

221. Ha a férjet testi vagy becselenítő büntetés éri, habár csak makacsságból marasztaltatott is abban el, azért a nő, legyen bár nagykorú, a büntetés tartama alatt még sem léphet föl a törvényszék előtt, se nem szerződhetik, csak ha a bíró engedélyét megkapta, ki ez esetben meghatalmazást adhat, a nélkül, hogy a férjet kihallgatta vagy idézte volna.

222. Ha a férj tilalom alatt vagy távol van, a bíró kihdván az okot, nejét felhatalmazhatja mind a törvényszék előtti megjelenésre, mind a szerződhetésre.

223. Minden általános meghatalmazás, habár a házassági szerződés által köttetett is az ki, azért annak érvényessége csak a nő javainak kezelésére terjed ki.

224. Ha a férj kiskorú, a nőnek szilkséges a bírói meghatalmazás, akár a bíróság előtti megjelenésre, akár a szerződhetésre.

225. A meghatalmazás hiányán alapuló érvénytelenségre csak a nő, férj és ezek örökösei hivathozhatnak.

226. A nő férje jóváhagyása nélkül is tehet végrendeletet.

VII. FEJEZET.

A házasság felbontásáról.

227. A házasság felbomlik, — 1. Az egyik házastárs halálával; — 2. A törvényesen nyilván-

nitott elválás által; — 3. Az egyik házastársnak polgári halált eredményező büntetésrei döntőleg elítéltetése folytán.

VIII. FEJEZET.

A második házasságról.

228. A nő nem léphet új házasságra csak tiz hó elteltével az előbbi házasság felbontása után.

HATODIK CZIM.

Az elválásról.

(Kelt 1803. márczius 21-dikén. Kihirdettetett ugyanazon hó 31-dikén.)

I. FEJEZET.

Az elválás okairól.

229. A férj kívánhatja az elválást nejének házasságtörése miatt.

230. A nő kívánhatja az elválást férje házasságtörése miatt, ha ágyasát ez a közös házban tartotta.

231. A házastársak viszonzosan kívánhatják az elválást kecsapongás, rossz bánásmód vagy súlyosb bántalmazás miatt.

232. Az egyik házastársnak becselenítő büntetésbeni elmarasztalhatása a másik félre nézve ok az elválásra.

233. A házastársak kölcsönös és állhatatos, a törvény által kiszabott, a rendelt föltételek alatt és próbák után nyilvánított beleegyezése elegendő bizonyíték arra, hogy az együttélés rájuk nézve elviselhetetlen, és hogy nálunk teljes erejű ok van az elválásra.

gyonára nézve hasonló a kiskorúhoz: a kiskorúak feletti gyámságra vonatkozó törvények a tilalomaláhelyezettek feletti gyámságra is alkalmazhatók.

510. A tilalomaláhelyezettek jövedelme különösen sorának enyhítésére és egészségének minél gyorsabb helyreállítására fordítandó. A betegség természetéhez és az ő vagyoni állapotához képest a családi tanács azon határozatot hozhatja, hogy honn gyógyíttassék avagy épen kórházba vitessék.

511. Ha a tilalomaláhelyezett gyermekének házassága forog szóban, a hozomány vagy a jövendőbeli örökségből előlegezés és egyéb házassági szerződések a császári ügyész határozata folytán, a családi tanácsnak biróilag jóváhagyott kívánalma szerint szabályoztatnak.

512. A tilalom megszünik a határozott ok megszűntével: a fölmentés azonban csak a tilalomaláhelyezés eszközzésére kiszabott formaszertéségek szemügyrevételével mondatik ki, és a tilalomaláhelyezett jogainak gyakorlását csak az ítélet elenyésztetése után szerezheti vissza.

III. FEJEZET.

A birói tanácsadóról.

513. A tékozlónak meg lehet tiltani, hogy panaszt emellessen, töképenzt folyreghessen és nyugtatványt adhasson, javait elidegeníthesse vagy elzálogosíthassa azon tanácsadó tárnógatása nélkül, kit a bíróság rendel ki.

514. Azon eláltás, hogy valaki tanácsadója nélkül ne avatkozhassek semmibe, azok által képhetó, kiknek a tilalomaláhelyezést kérni jogában áll; folya-

modványuk ugyanazon módon intézendő el és hozandó benne ítélet. — Ez elháltás csak ugyanazon alakszerúségek megtartása mellett vonható vissza.

515. A tilalomaláhelyezési ügyben vagy a tanácsadó kinevezésében ítéletet akár az első folyamandásu bíróság, akár a fölebbviteli törvényszék csak a közügyesség határozata folytán hozhat.

MÁSODIK KÖNYV.

A DOLGOKRÓL ÉS A TULAJDON KÜLÖNFÉLE MEGSZORÍTÁSAIRÓL.

ELSŐ CZIM.

A dolgok felosztásáról.

(Kelt 1804. jan. 25-dikén. Kilindtetett februar 4-dikén.)

516. A dolgok vagy ingók vagy ingatlanok.

I. FEJEZET.

Az ingatlan dolgokról.

517. A dolgok ingatlanok vagy természetöknél vagy rendeltetésöknél vagy azon tárgynál fogva, a melyen alkalmaztatának.

518. A telkek és épületek természetöknél fogva ingatlanok.

519. Szél- és vízi malmok, melyek oszlopökon állnak és az épület egy részét képezik, természetöknél fogva szinte ingatlanok.

520. A labon levő termék és a fáknak lenemzedett gyümölcse hasonlag ingatlan. Ha a termék le van vágva és a gyümölcs le van szedve, ingó dolog,

habár nem vitetett is el. — Ha a termékek csupán egy része vágatott le, csak ez a része ingó.

521. A rendszeresen vágott fák és szálfák csak annyiban lesznek ingó dolgokká, a mennyiben azok időnként kivágattak.

522. Azon marha, melyet valamely telek tulajdonosa a földművelésre a haszonbérlőnek vagy gazdának akár magbecsülve, akár becslellenül átad, ingatlannak tekintetik, míg az a szerződés értelmében a telken van. — Az, a mely nem a haszonbérlőnek vagy gazdának adatik, hanem másnak, ingó dolog.

523. Valamely házban vagy telken levő vízvezetési csövek ingatlanok, és azon telek részét képezik, melylyel össze vannak kötve.

524. Azon tárgyak, melyeket a telektulajdonos telkének szolgálatára vagy használatára odavitt, rendeltetésöknel fogva ingatlanok. — Rendeltetésöknel fogva ingatlanok tehát azok, a melyeket a tulajdonos telkének szolgálatára vagy használatára odahelyezett: a földművelésre szolgáló állatok; a szántásvetési eszközök; a haszonbérlőnek vagy részbérlőnek adott vetőmag; a galambházban levő galambok; a zárt helyen levő nyulak; méhkások; a többan levő halak; a borsajtók, kazánok, lombikok, fuvók, kádák és hordók; a hámorok, papír- és más gyátrak használatához megkivárató eszközök; a szalma és trágya. — Rendeltetésöknel fogva ingatlan mind az, mit a tulajdonos oly czélból kapcsol telkéhez, hogy az állandóan rajta maradjon.

525. Ugy tekintetik, hogy a tulajdonos állandóan csatolt telkéhez valamely ingósfógot, hogyha azt mésszel, gipszzel vagy ragasztékkal úgy függesztette egybe, hogy el nem lehet választani, a nélkül, hogy azt magát vagy annak egy részét el ne töntré vágy meg ne sértené az ember. — A lakosszálybani tükrök maradandólag egybekapcsoltaknak tekintetnek,

ha azon talapat, melylyel egybefüggesztvék, a padlózattal egy egészet képeznek. — Ugyanez áll a festményekről is más díszítményekről. — A szobrok ingatlanok, ha határozottan e czélra készült fillékben állnak, habár eltörés vagy sérelem nélkül elvihetők is onnan.

526. Azon tárgynál fogva, a melyen alkalmazásba jönnek, ingatlanok: az ingatlan dolgok haszonélvezete; a szolgálmak vagy telki szolgálatok, valamely ingatlan visszanyerésére irányzott keresetek.

II. FEJEZET.

Az ingósfógokekről.

527. Ingók a dolgok természetöknél vagy a törvény rendelkezésénél fogva.

528. Természetöknél fogva ingók azon testek, melyek egyik helyről a másikra vihetők, akár maguktól mozognak azok, mint az állatok, akár csak idegen erő behatása folytán változtatják meg helyöket, mint az élettelen dolgok.

529. A törvény rendelkezésénél fogva ingók: azon kötelezvények és keresetek, melyeknek tárgya valamely behajtandó összeg vagy ingósfóság, pénzbeli, kereskedelmi vagy iparrészvények és osztalékok, még ha oly ingatlanmal birnak is e társulatok, melyek e vállalatukhoz tartoznak. E részvények és osztalékok minden társulati tagra nézve csak addig vélemeztenek ingóknak, míg a társulat fennáll. — A törvény rendelkezésénél fogva ingó továbbá: az állandó vagy élethossziglani járadék, legyen az akár az állam akár magánosak által fizetendő.

530. Minden járadék, a mely valamely ingatlan vételárának fejében vagy valamely ingatlan telek